

Ženy v dnešnej Cirkvi a spoločnosti

Gréckokatolícka teologická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove privítala počas uplynulých dní na svojej pôde účastníkov 11. medzinárodnej vedeckej konferencie o filozofii a kánonickom práve. Aktuálny ročník priniesol tému Ženy v dnešnej Cirkvi a spoločnosti. Počas dvojdnovej konferencie prítomní upriamili svoj pohľad na miesto ženy v prostredí Cirkvi i spoločnosti. Impulzom pre výber témy bol fakt, že aktuálne si pripomíname 50 rokov od vyhlásenia Medzinárodného roku ženy. Zároveň je to aj skutočnosť, že o postavení žien sa živo diskutuje, a tak výber témy potvrdil jej aktuálnosť. A v neposlednom rade dôležitosť. Ako uviedol prof. Pavol Dancák, organizátor vedeckej konferencie: „V Cirkvi máme aktuálne synodálny proces, v rámci ktorého je témou aj úloha a postavenie ženy v Cirkvi. Aj veľa teológov, filozofov, právnikov a sociológov sa vyjadruje k tejto problematike, takže je to téma, ktorá je prierezová, prieniková a zrejme aj taká dôležitá, keďže je o ňu takýto záujem“.

Žena, ktorá tvorí svet plodnejším

Prítomných v úvode konferencie pozdravil v zastúpení prešovského arcibiskupa a metropolitu Jonáša Maxima protosynkel Marek Durlák, ktorý tlmočil vladykovu radosť zo zamerania aktuálneho stretnutia. „Je dobré zdôrazniť, že to bolo práve kresťanstvo, ktoré veľmi výrazne zmenilo pohľad ženy vo svete a radikálne posunulo horizonty vnímania. A to, čo sa vždy cenilo, bola žena cnostná.“

Dekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove doc. Peter Tirpák vyjadril potešenie z hostiteľskej funkcie pri takomto akademickom podujatí, ktoré už má svoju tradíciu, svoj význam a zmysel. Zdôraznil, že „svet, kde žena nemá priestor, je sterilný.“

Profesor Pavol Dancák pripomenul skutočnosť, že konferencia bola venovaná pamiatke profesorky Elżbiety Szczot z Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline v Poľsku, ktorá nás opustila v marci tohto roku. Tá bola pravidelnou účastníčkou prešovských konferencií, stretnutí aj vedeckých konferencií. Práve ona bola prvou laičkou, ktorá predniesla príspevok na Akadémii pravoslávnej teológie v Lucku, a tiež bola prvou ženou v Poľsku, ktorá získala v roku 1998 doktorát z kánonického práva a stala sa členkou Rady pre vedeckú excelentnosť v kánonickom práve. Za ňu bola slúžená aj piatková poludňajšia svätá liturgia.

S medzinárodnou účasťou

Výrazné zastúpenie na konferencii mali hostia z Poľska. Gréckokatolícka teologická fakulta PU v Prešove má dlhodobú spoluprácu s Teologickou fakultou Sliezskej univerzity v Katoviciach. Spoločne vytvárajú priestor pre analýzu a komunikáciu tém, ktoré aktuálne rezonujú v spoločenskom diskurze. Profesor Krzysztof Wieczorek z Filozofickej fakulty Sliezskej univerzity v Katoviciach poukázal na miesto ženy v Cirkvi a zdôraznil, že „ženy ako prvé videli Krista, lebo vedeli milovať“. Výchovná črta poslanca ženy bola predstavená v prednáške profesora Marek Rembierza z Pedagogického inštitútu US v Katoviciach. Vychádzajúc zo spomienok pápeža Františka na vzťah so starou mamou predstavil význam žien v Cirkvi v totalitárnych režimoch. Profesor Krzysztof Wielecki z vatikánskej Pápežskej sociálnej akadémie predstavil pôsobenie britskej profesorky Margaret S. Archer, jedenástej prezidentky Medzinárodnej sociologickej asociácie a spoluzakladateľky aj prezidentky Pápežskej sociálnej akadémie vo Vatikáne. V príspevku sa zamerail na koncepciu morfogenetického prístupu umožňujúceho uchopiť skutočnosť vo vzájomných vzťahoch a v neustálom pohybe.

Talianska sociologička a filozofka profesorka Giulia Paola di Nicola vo forme dialógu predstavila aktuálnu situáciu žien v Taliansku aj vo Vatikáne a jej príspevok kulminoval v požiadavke reflektovať paradigmatické biblické tvrdenie o stvorení človeka „muža a ženu ich stvoril“, ako Boží projekt ľudstva. Profesorka di Nicola je členka Medzinárodnej akadémie manželskej spirituality v Bruseli a spoluzakladateľka Centra pre personálny výskum v Terame, ktorého prezidentom bol aj Paul Ricoeur. Spolupracovala s Vatikánom pri príprave Pozície Katolíckej cirkvi na Svetovej konferencii o ženách v Pekingu v roku 1995.

Docentka Katarzyna Wasiutyńska v príspevku „Na čele nech vždy bude žena“ na príbehu Chiary Lubichovej, zakladateľky Hnutia fokoláre a nositeľky Templetonovej ceny, predstavila mariánsky rozmer cirkvi. Docent Stanislav Příbyl z Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach hovoril o dogmatických a cirkevno-právnych prameňoch mariánskej úcty, docent Juraj Jurica z Teologickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku so sídlom v Koššiciach, predstavil ýženský diakonát a profesor Piotr Kopiec z Katolíckej univerzity v Lubline zdôraznil ekumenický kontext problematiky svätenia žien.

Vedúca pracovnej skupiny Agentúry Svätej stolice pre hodnotenie a rozvoj kvality cirkevných univerzít a fakúlt profesorka Mariola Kozubek z US v Katoviciach predstavila

problematiku vnímania života a dôstojnosti osoby v pedagogike Wandy Póttawskej. Profesor Daniel Slivka z GTF PU prezentoval význam biblickej hermeneutiky v súvislosti s dnešnými premenami vnímania postavenia a poslania ženy.

Profesor Karol Jasiński z univerzity v Olštyne v Poľsku hovoril o významnom príspevku žien vo filozofii a profesor Pavol Dancák s JUDr. Jozefom Miňom z GTF PU predstavili posolstvo Karola Wojtyły ženám na pozadí súčasných sociálnych zmien s odvolaním sa na parafrázu neskoršieho pápeža „žena, staň sa tým, kým si“.

Ženy v tieni vojny

Konferencia sa dotkla aj vojny na Ukrajine a postavenia žien v tomto bolestivom čase. Ako priblížila prof. Olena Budnyk z ukrajinskej univerzity v Ivano-Frankivsku, ich úloha sa vplyvom okolností transformovala – stali sa z nich dobrovoľníčky, manželky, ženy, ktoré sa starajú o hospodárstvo, sociálne roly sa rozšírili, keďže vyplňajú chýbajúce miesto po mužovi. „Žena nemá život brať, ona ho má dávať.“ Pripomenula skutočnosť, že ženy hľadajú kotvu a duchovne čerpajú silu zvládať ťažké situácie práve vo viere. Docentka Viktoria Svyschko, prodekanka z Fakulty sociálnych vied z Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode na Ukrajine, zdôraznila, že ženy sa nielen pasívne prispôbujú novým životným podmienkam, ale aj aktívne pomáhajú svojim komunitám, zúčastňujú sa na dobrovoľníckych aktivitách, podporujú armádu, neúnavne pracujú pre budúcnosť svojich rodín a spoločnosti a takým spôsobom sú aj inšpiráciou pre medzinárodné spoločenstvo. Univerzitný docent Jurij Popovič z GTF bol medzi prvými ľuďmi, ktorí poskytovali po vypuknutí vojny pomoc, robili intervenciu a neskončilo to ani po prvotnej vlne solidarity. Na osobnom príklade priblížil vlastnú skúsenosť. „Stretli sme sa s veľkým odhodlaním ľudí, osobitne u žien. Keď sme boli v Charkove a videli tú spúšť, ony nám povedali – čo sa stalo, to sa stalo, my to dobudujeme.“

S účasťou europoslankyne, bývalej premiérky aj poľského veľvyslanca

V prvý deň konferencie mala úvodnú prednášku bývalá poľská premiérka, ministerka, veľvyslankyňa, čestná prezidentka Benátskej komisie, poradného orgánu Rady Európy pre otázky ústavného práva, členka Pápežskej akadémie sociálnych vied vo Vatikáne, dr.h.c. mult. prof. UAM dr hab. Hanna Suchocka z Univerzity Adama Mickieviča v Poznani v Poľsku. Vo svojom príspevku analyzovala zmeny v postavení žien v súčasnom svete od čias Jána Pavla II., ktorý ženám pripisoval významné postavenie a požadoval, aby žena

nebola v uzavretom svete. Suchocka vylúčila snahy o individualizmus ženy, práve naopak: „Cieľom je nasmerovanie na iného, nie na seba.“

V druhý deň konferencie predniesol úvodnú prednášku arcibiskup profesor Cyril Vasiľ z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý historicko-právnou analýzou právneho špecifikovania ženy v Cirkvi i spoločnosti vyvolal bohatú diskusiu. O kánonickej pozícii ženy v učení pápeža Františka hovoril profesor Andrzej Pastwa.

Počas konferencie sa online formou zapojila aj europoslankyňa Mgr. Miriam Lexmann. „Dnes sa často hovorí o žene v pozícii političky, akoby úlohou žien bolo nahradiť mužov, čo nie je pravda. Je tu ohrozenie aj prirodzenej úlohy ženy. Mnohé kroky sekulárneho sveta potláčajú tú pravú ženskosť a nenahraditeľnú úlohu ženu v spoločnosti.“ Upriamila pozornosť na to, že samotná ženskosť je tvorená štyrmi hlavnými atribútmi – vnímavosťou, veľkodušnosťou, dôstojnosťou a materstvom. Lexmann upozornila na trend potláčania rozdielov medzi mužmi a ženami, čo prináša „negatívny dopad na celú spoločnosť“. Europoslankyňa opísala snahy o presadzovanie práva na potrat, tiež priblížila fenomén surrogátneho (náhradného) materstva, ktoré prináša problematiku obchodu s deťmi, zakrývaného pod rúškom altruizmu. Problematike abortov sa venoval aj profesor Tomasz Gałkowski z Univerzity kardinála Štefana Vyšinského vo Varšave.

Profesor Damián Němec z Palackého univerzity v Olomouci predstavil problematiku žien ako kaplánok v zdravotníctve, JUDr. Renáta Dolanská hovorila o uplatnení žien v mediácii a Dr. Jacek Szczot o problematike rovnosti pohlavia v oblasti riadenia. Magisterka Maria Misik predstavila pôsobenie žien v starostlivosti o osoby s postihnutím v Cirkvi.

V druhého dňa trvania konferencie zavítal medzi účastníkov poľský veľvyslanec Piotr Samerek, ktorý taktiež prispel do mozaiky kreovania obrazu postavenia ženy v spoločnosti a Cirkvi svojimi prínosnými postrehmi. Konferenciu zhrnul Pavol Dancák, profesor dejín filozofie na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity. Konštatoval, že konferencia spojila viac ako 30 vedkýň a vedcov, umožnila výmenu skúseností a názorov a zdôraznila význam úlohy žien v spoločnosti.

Mária Dudová-Bašistová

Správa prevzatá z TK KBS: <https://lnk.sk/pws3>.